Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 165 (10762) | 1978 чылдың июль 16, воскресенье | 1925 чылда үндезилеттингән | Өртээ 2 көп.

БЕДИК НЕГЕЛДЕ-БИЛЕ

СЭКП ТК-ның июль (1978ч.) Пленумунуң «ССРЭ-ниң кедээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдериниң дугайында» СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежневтиң илеткелин өзугаар профессионалдар звилелдериниң сорулгаларын чугаалажып көрген ВЦСПС-тиң пленуму июль 14-те болган.

Пленумга илеткелди ВЦСПС-тиң даргазы А. И. Шибаев кылган.

Илеткелде болгаш саналдарда социалистиг чарышты, мурнакчы дуржулганы пропагандалаарын болгаш неп-тередирин зкижидериниң талазы-биле профзвилел организацияларының ажылын долгереңгейн-биле сайгарып көрген.

Совет профзвилелдер СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң шиитпирлеринге тодаргай херектер-биле харылаарын, чурттуң кедээ ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң үр хуусаалыг программазын күүседиринге чедиишкинниг телептиг салыышкынны киирерин хүлээп алган доктаалда өнзалап демдеглээн.

Пленумнуң ажылынга СЭКП ТК-ның партийжи-организаччы ажылдың килдизиниң эргелекчизиниң ораличызы Н. А. Петровичев киришкен.

(СЭТА).

Мал ажылының мурнакчыларының хуралының киржикчилериниң Тыва АССР-ниң бүгү малчыннарынга

КЫЙГЫРЫЫ

Эргим эштер! Бистиң чурт онгу беш чылдың ийиги чартынче кирипкен. Эрткен ийи чартын чылдың дургузунда совет кижилер, СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин күүсетпишаан, чурттуң экономиказын болгаш культуразын хөгжүдеринге, улустуң амыдырал деңнелин бедидеринге чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алган.

Партияның болгаш улустуң амыдыралынга эң чугула болуушкын бистиң дениччи Коммунистиг партиявыстың Төп Комитединиң июль Пленуму болган. Пленумнуң хүлээп алган доктаалында болгаш СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежневтиң илеткелинде чурттуң кедээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдериниң программазын айыткан. Совет кижилер ТК-ның Пленумунуң шиитпирин бүрүнүбиле үүлдүгүнүп, уткып-хүлээп алган болгаш оларны амыдыралга боттандырары дээш боттарының бүгү-ле күжүн, чөгаадыкчы энергиязын бээринге беленин илередип турарлар.

Совет Тыванның ажылчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, 1978 чылдың планнарын долдур болгаш ажыр күүседири дээш база ажылдың ажыктыын болгаш шынарын бедидери дээш демиселди улам күштелдирери-биле Бүгү-эвилелдиң социалистиг чарыжынга киришпишаан, бо чылдың баштайгы чартыында үлетпүрну, кедээ ажыл-агыйны болгаш улус ажыл-агыйының, культураның өске-даа адырларын хөгжүдеринге эки түңнелдерни чедип алганнар. Үлетпүр продукциязын сайгарарының хемчээлиниң талазы-биле чартык чыл планы 103,6 хуу күүсеттинген. Пландан ажыр 1,6 миллион рубльдиң үлетпүр продукциязын бүдүрүп үндүрген, ону 1,8 миллион рубльге ажыр сайгарган.

Республиканың кедээ ажылагыйының ажыл-ишчилери күрүнеге эзт садарының чартык чыл планын 129,7, сүттү — 102,2 болгаш дүктү — 218 хуу күүсеткен болгаш бо талазы-биле эрткен чылдың деңнелин дыка ашкан. Мал ажылының продукциязын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедири дээш социалистиг чарышка Бии-Хем районнуң болгаш «Нарын» совхозтуң малчыннары тиилекчилер болганнар. Эрткен кыштаглаашкынның 9 айларының малды болгаш, ооң чаш төлүн камгалаары дээш социалистиг чарыштың тиилекчилери Эрзин районнуң, «Хемчик», «Өвек», «Улуг Октябрь» болгаш «Малчын» совхозтарның малчыннары, хойжуларның 20 бригадаларының болгаш мыйыстыг бода малдың 15 фермаларының коллективтери тиилекчи кылдыр санаткан, а ол ышкаш тус-тус көргүзүглериниң талазы-биле 120 малчыннар тиилекчилер болган. Эрткен чылдың ындыг үезиндээзи-биле деңнээрге, ооң 32 муң анай-хураганны хөйну алган, малдың өлүрү болгаш өске-даа чидириглери ийи ажыг катап кызырылган.

Бистер, бо чөвүлел хуралдың киржикчилери, боттарывыстың ажылывыста челиишкиннерни демдеглевишаан, кичээнгейни мал ажылында шыңгыы четпестерге, курлавырларны ажыглаарынче, мал чеминиң баазазын тургузарынче болгаш малдың келир кыштаглаашкынынга бүгү талалыг белеткениринче угландырып турар бис.

Ажыглаттынмаан курлавырлар деп чугаалап турар үүлдериис дээрге-ле, хамыктың мурнунда даандырган ажыл-херекке харыысалга ол-дур. Бригадада болгаш фермада, совхозта болгаш районда-даа ортумак көргүзүглерден дыка эвээш чаш малды, немелде деңзини, сүттү, дүктү ап турар ындыг малчыннар бисте ам-даа хөй деп чүвени билир бис. Бистер шуптувус бир дөмей байдалдарда ажылдап турар болзувусса-даа, көргүзүглери эртken чылдың деңнелинде турбушаан малчыннар хөй.

Херектиң ужуру үүдел дээрге, мал ажылының чамдык ажылдакчыларының бедик түңнелдер дээш ылап дсмисешпейн турарында, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң чаа-чаа оруктарын болгаш аргаларын дилеп тывар идепкей чок болуп, боттарының шыдамык болгаш кызымак чоруун агаар-бойдустуң таарыча чок байдалдарында көргүспейн, социалистиг чарышка идепкейлии-биле киришпейн, эш-өөрү-биле күш-ажылчы маргылдаадан ойталап турарында-дыр. А оларның чамдыктары ак сеткилдиг ажылдавайн, малды чидирип, специалистерниң сүмелерин күүсетпейн турарындан малдың продуктулуу база эвээжеп турар.

Чогум-на бо чылдагааннарның уржуундан республиканың мал ажылында ниити түңнелдер чылдың баштайгы чартыында бедик эвес бооп турарын демдеглээр бис. Эрткен чыл-биле деңнээрге, мыйыстыг бода малдың баш саны 3,3 хуу өскен, ооң иштинде инектерниң саны — чүгле 1,5 хуу немешкен, хойнуң баш саны 7,3 хуу өзер кылдыр планнаттынган турда, чүгле чартык хуу болган, а чылгы малдың баш саны нызырылган, инек санындан-на ортумак саалда 36 килограмм кудулаан.

Амгы үеде бистиң мурнувуста тургустунган сорулга — малдың баш санын өстүрериниң болгаш ооң продуктулуун бедидериниң талазы-биле ол хожудаашкынны узуткаары бооп турар. Оны чедип алырда бүгү малчыннар шуптузу ак сеткилдиг, кызымаккай ажылдаар ужурлуг.

Ак сеткилдиг ажылдаары — ол дээрге, ажыл-херекке бүгү күштү бээри, машиналарны, техниканы, мал чемнерин, дериг-херекселдерни билдилиг, зөөзу-биле ажыглаары, ажылдың аргаларын зкижидери, улам хөй ажыктыг күүлдерни алыры дээш эштери-биле, специалистер-биле сүмележири ол-дур.

Эргим эштер, малчыннар! Бистиң партияның Төп Комитединиң июль (1978 ч.) Пленумунуң кедээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдер талазы-биле салган канчаар-даа аажок улуг сорулгалары совет кижилерден, хамыктың мурнунда кедээниң ажыл-ишчилеринден, оларны бөгүнгү ажыл-херектери-биле херек кырында боттандырып эгелээрин негеп турар. Продукция бүдүрериниң болгаш сайгарарының талазы-биле 1978 чылдың социалистиг хүлээлгезин чедиишкиннинг күүседир сорулга-биле республиканың малчыннарын, кедээ ажыл-агыйның бүгү ажылдакчыларын ыыйгырарывыс болза:

— мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедири дээш, кедээ ажыл-агыйның ол чугула адырының экономиказын быжыглаары дээш социалистиг чарышты ам-даа улам калбартыр;

— малдың баш санын өстүрериниң болгаш ооң продуктулуун бедидериниң хемчеглерин алыр, укааажыдылга болгаш ветеринария ажылының деңнелин бедидер;

— малдың интенсивтиг семиртилгезиниң болгаш азыралчемгерилгезиниң мурнакчы аргаларын кызымак шикгээдир, хонукта ортумак немелде деңзини бедидерин чедип алыр, чиик деңзилиг, арган-дорган малдарны күрүнеге дужаарын болдурбас;

— хой кыргылдазын дүрген доозар, күрүнеге дүк садарының чыл планын күүседири дээш күзүн кыргыыр ужурлуг хойларның баш санын тодарадыр, хураганнарны үзерин болгаш төрүүр хойларның нодаларын хевирлеп тургузарын доозар;

— мал ажылының продуктуларын бүдүрериниң бедик орулгалыг чоруун ажыл-агыйны бүрүзүнге хандырар, оларның шынарын доктаамал зкижидер;

— төрүүр малдың кызыраар чоруун узуткаарынче, ниитиниң малын чудап өлүр чоруктан, чидиреринден болгаш оорлап-самчыгдаарындан камгалаарынче специалистерниң, фермаларның бүгү ажылдакчыларының күжүн салыр, фермаларга чөгүүр ветеринария-санитарлыг корум-чурумну тургузар;

— совхоз санынга-ла малчыннарның боттарының, а ол ышкаш тускай бригадаларның күжү-биле бүгү-ле мал ажааларын, чуртталга бажыңнаорын, чунар-бажыңнарны болгаш кызыл-булуңнарны кыштаглаашкынга белеткээр, фермаларның болгаш мал чемнери белеткеп кылыр цехтериниң дериг-херекселдерин бо чылдың октябрь 1-ден орай эвес хуусаага чедир эптеп кылыр.

Кедээ ажыл-агыйның бүгү ажыл-ишчилериниң бирги чергелиг хүлээлгези — келир кыштаглаашкынга эки шынарлыг, четчир хемчээлдиг мал чемнерин белеткеп, курлавырлаары бооп турар. Ол дээрге эң-не кол сорулгаларның биргээзи-дир деп, эш Л. И. Брежнев СЭКП ТК-ның июль Пленумунга чугаалаан.

Республиканың мурнуу болгаш барыын талакы районнарының хойжуларының дуржулгазын өзугаар республиканың хойжу өг-бүлелериниң мурнунда бо чылын 15 тонна чедир сигенни боттары белеткээриниң сорулгазы туруп турар. Ол ышкаш чурттакчы чоннуң болгаш школачы бүрүзүнүң мал чемнерин чыып, белеткээриниң талазы-биле тодаргай даалгаларын доктаадыры эргежок чугула.

Бистер «Сельхозтехниканың» ажылдакчыларын витаминниг сиген далганын белеткеп кылыр чаа агрегаттарны болгаш мал ажылынга чугула өске-даа дериг-херекселдерни эптээрин дүргедедир болгаш ажылдап турар агрегаттарга идегелдиг техниктиг хайгааралды тургузарынче; кедээ тудугжуларны — мал ажааларын болгаш чуртталга бажыңнарын дүрген, бедик шынарлыг нылгаш дужаарынче; үлетпүр, транспорт бүдүрүлгелериниң, организацияларның болгаш албан черлериниң ажылдакчыларын — кедээниң ишчилериниң мал чемнери белеткээринге болгаш дүжүт ажаап алырынга, мал кыштаглаашкынынга материалдыг баазаны белеткээринге шеф дузаламчызын көргүзеринче кыйгырып тур бис.

Эргим эштер! Бистиң бо кыйгырыыбысты силерниң изии-биле деткиириңерге болгаш боттарывыстың демниг күш-ажылывыс-биле республиканың кедээ ажыл-агыйын база ооң кол адыры — мал ажылын улам ыңай хөгжүдеринге эргежок чугула бүгү үүлдерни кылырывыска бүүрелди илергейлеп тур бис. Ол болза СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлеринге республиканың ажылчы чоннарының боттуг харыызы болур ужурлуг.

Чаа-чаа күш-ажылче чедиишкиннерге, эргим эштер!

Бүгү күштерни болгаш курлавырларны — мал ажылын улам хөгжүдеринче!

РЕСПУБЛИКАНЫҢ МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫНЫҢ ХУРАЛЫ

Боттарының ажыл-херектериниң түңнелдерин чугаалажыр база СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң кедээ ажыл-агый ажылдакчыларының мурнунга салган сорулгаларын боттандырар талазы-биле боттуг хемчеглерни тодарадыр дээш найысылал Кызылга республиканың мурнакчы малчыннары чыглып келген. Оларның аразында Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Ч. Д. Монгуш, хойжулар ортузунга бо чылдың социалистиг чарыжының тиилекчизи, «Алдан-Маадыр» совхозтуң хоочун хойжузу Д. А. Ооржак, Тес-Хем районнуң «Чодураа» совхозунда Ленин болгаш Октябрь Революциязы орденнериниң эдилекчизи И. С. Данзурун, бо чылдың бирги чартыында районнар аразынга социалистиг чарыштың тиилекчизи — Бии-Хем районнуң «Хадың» совхозунуң хоочун саанчызы Г. Р. Кара-кыс, ол-ла районда «Кызыл тараачын» совхозтуң саанчызы А. Г. Балагашева, Таңдыда ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг совхозтуң бызаа ажаанчызы А. К. Болод болгаш оске-даа хөй-хөй мурнакчы хойжулар, саанчылар, инек кадарчылары, бызаа ажаанчылары, чылгычылар бар.

Дүүн республиканың хөгжүм-шии театрынга олар-биле кады Тыва АССР-ниң партия, совет, профзвилел, комсомол болгаш кедээ ажыл-агый органнарының удуртукчулары, министерстволарның, ведомстволарның, эргелелдериниң чамдык ажылдакчылары республиканың — мал ажылының мурнакчыларының хуралынга киришкен.

Партия обкомунуң бюрозунуң даасканын өзугаар республиканың мурнакчы малчыннарының хуралын СЭКП ТК-ның кежигүнүнге кандидат, партия Тыва обкомунуң бирги секретары Г. Ч. Ширшин ажыткан.

1978 чылдың бирги чартыында республиканың малчыннарының социалистиг чарыжының түңнелдериниң болгаш онгу беш чылдың үшкү чылын чедиишкиннинг доозарының дугайында айтырыг-ны хуралга чугаалашкан. Бо айтырыг талазы-биле илеткелди республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ч-Д. Б. Ондар кылган.

* * *

Эштер! Республиканың мал ажылының мурнакчыларының бо хуралы төөгүлүг болгаш харыысалгалыг үеде эртип турар-дыр.

Бо хүнде Коммунистиг партияның, ооң дениччи ТК-ының, эш Л. И. Брежневке баштаткан ТК-ның Политбюрозунуң удуртулгазы-биле совет улус политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг кедүрлүүшкүнүнүң байдалдарында СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин күүседири-биле кызыыккай ажылдап турар.

Июль 3-4-те СЭКП Төп Комитединиң Пленуму болган, анаа «ССРЭ-ниң кедээ ажыл-агыйының улам ыңай хөгжүлдезиниң дугайында» айтырыгны чугаалажып көргеш, а июль 5—6-да болган ССРЭ-ниң Дээди Совединиң тоску сессиязы Совет Социалистиг Республикалар Эвилелиниң Хоойлуларын чугаалажып көрген болгаш хүлээп алган болгай.

Төп Комитеттиң Пленумунга «ССРЭ-ниң кедээ ажыл-агыйының улам ыңай хөгжүлдезиниң дугайында» илеткелди СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежнев кылган. Пленумга кылган илеткелде 12 чыл мурнунда, СЭКП ТК-ның март (1965 ч). Пленумунга, ажылдап кылган болгаш ооң соонда партияның Пленумнарынга база съездилеринге сайзырангайжыттынган партияның амгы үе-тадада чорудун турар дениччи аграр политиказының ханы амыдырачы чоруун илерткен

(Төнчүү 3-кү арында).

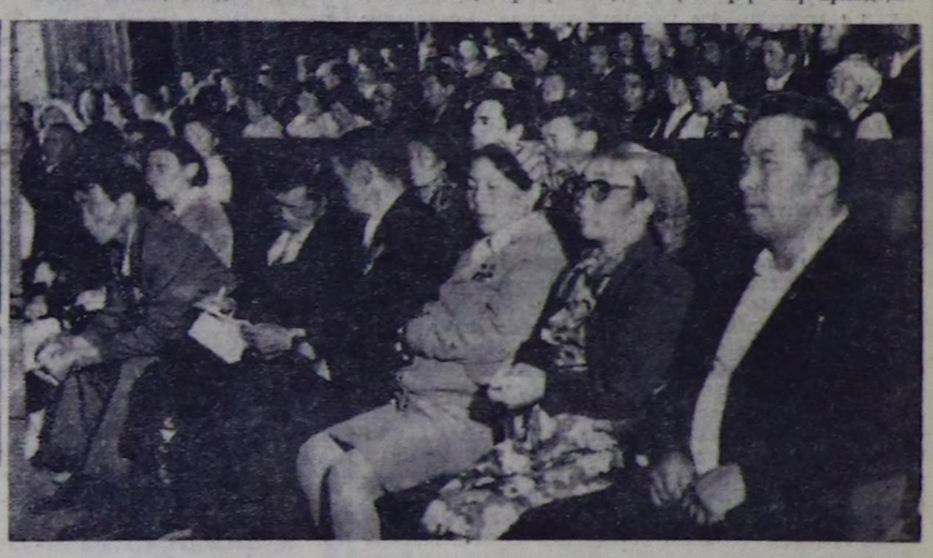

ЧУРУКТАРДА: республиканың мурнакчы малчыннарының хуралы; илеткелчи Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ч-Д. Б. Ондар.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

СЭКП Тыва обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, облпрофчөвүлелде болгаш ВЛКСМ обкомунда

СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫШТЫҢ ТИИЛЕКЧИЛЕРИ

СЭКП обкомунуң бюрозу, республиканың Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому Тыва АССР-ниң хоорайларының, районнарының, үлетпүр, транспорт, коммунал-хандырылга бүдүрүлгелериниң, тудуг, садыг организацияларының 1978 чылдың ийиги кварталында социалистиг чарыжының түңнелдерин үндүргеш.

Республиканың үлетпүр, транспорт, чоннуң коммунал-амыдырал хандырылгазының бүдүрүлгелериниң, тудуг болгаш садыг организацияларының коллективтери СЭКП-ниң XXV съездизиниң, СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунуң шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның Чаагазында салган сорулгаларны, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң Сибирьжи болгаш Ыраккы Чөөн чүктүү районнарынга чораанының үезинде кылган айтыышкыннарын болгаш сүмелерин амыдыралга боттандырар дээш улуг кедүрлүүшкүнүг ажыддан турар.

Республиканың үлетпүрү продукция сайгарарының талазы-биле ийиги кварталдың күрүне планын 102 хуу, бүдүрүлге хемчээлиниң планын — 102,6, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң планын — 101,5 хуу күүсеткен. Эрткен чылдың ол үезин-биле деңнээрге, продукция сайгарарының хемчээли 5,7 хуу, бүдүрүлге хемчээли — 7,3 болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү — 1,7 хуу улгаткан.

Ийиги кварталда пландан ажыр 11 муң тонна хөмүр-дашты, 2 миллион киловаттшак электри энергиязын, 24 муң рубльдиң дааралгыг кылыгларын, 150 тонна чалаң сүт кылыгларын, 2,9 муң кубометр дилген ыяш материалдарын кылып үндүрген. Ниитизи-биле алырга, пландан ажыр 622 муң рубльдиң үлетпүр продукциязын бүдүрүп үүдүргеш. Хей транспортунуң, күрүне садыының, кооперациязының болгаш коммунал-амыдырал хандырылгазының ажылдакчылары боттарының социалистиг хүлээлгелерин күүсеткен.

Чылдың баштайгы чартыында социалистиг хүлээлгелерден ажыр 900 муң рубльдиң продукциязын бүдүрүп үнүргеш. 29,9 муң кубометр тудуг ыяжын сөөрткеш, 11,9 муң кубометр дилген ыяш материалдарын тудутта берген.

Эрткен чылдың ол үезинге деңнээрге кол фондуларны, 31,4 хуу хөйну, ооң иштинде — чуртталга бажыңнарынга — 50,3 хуу хөйну ажыглаага кипрген.

Үлетпүр бүдүрүлгезиниң планын 104,9 хуу, продукция сайгарарының планын — 105,3 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң планын 100 хуу күүсеткен болгаш чылдың баштайгы чартыында кол фондуларны ажыглаага кипреринин планын 105 хуу, ооң иштинде чуртталга черлериниң — 113,2 хуу күүсеткен Кызыл хоорай (СЭКП хооркомунум секретары А. И. Пожидаев, хоорхүүсөм даргазы Ш. Д. Куулар, ВЛКСМ хооркомунуң секретары К. Д. Сангы-Бадра) 1978 чылдың ийиги кварталында хоорайлар база районнар аразында социалистиг чарыштың тиилекчизи болган деп СЭКП обкомунуң бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому санаан.

Ийиги кварталда социалистиг чарыштың түңнелдериниң талазы-биле тиилээн деп санаан болгаш СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, облпрофчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунуң шилчиир Кызыл туктары-биле **шаңнаар** черлер болза:

Үлетпүр продукциязының хемчээлиниң талазы-биле социалистиг хүлээлгези 107,6 хуу, продукция сайгарарының — 103 болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң планын — 108,5 хуу күүсеткен **сүт комбинадының коллективи;** тудуг-монтаж ажылдарының талазы-биле социалистиг хүлээлгезин 107,2 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 4,4 хуу, чуртталга шөлүн ажыглаага кипрерин — 195,8 хуу күүсеткен «Тыва кедээ тудуг» трестиң **731-ги КМК-ының коллективи;** пассажирлер аргыштырарының социалистиг хүлээлгезин 153, чүүк дажыглаарының планын — 106,7 болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң планын — 100 хуу күүсеткен, **Енисей пароходствозунуң Кызыл эргелелиниң коллективи;**

үүрмектеп садар бараан саарылгазының талазы-биле социалистиг хүлээлгезин 106,5 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 112,9, чуртталга шөлүн ажыглаага кипрериниң планын — 186,8 хуу, мал кажааларын тударының планын — 100 хуу күүсеткен «Тыва кедээ тудуг» трестиң **463 дугаар көжүп чоруур механизастаттынган колоннаазы;**

чүүк сөөртүр талазы-биле социалистиг хүлээлгезин 101,3 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң планын — 100 хуу күүсеткен **Чадаана АТБ-зиниң коллективи;**

үүрмектеп садар бараан саарылгазының талазы-биле социалистиг хүлээлгезин 101,8 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 102,2 хуу бедиткен, ниитизи чемнерилгезиниң планын — 102,4 хуу күүсеткен **Таңды районуң коллективи;**

коммунал ачы-дуза чедиреринин талазы-биле социалистиг хүлээлгезин 102,9 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 118,3 хуу бедиткен **«Водоканал» эргелелиниң коллективи.**

«Каа-Хемниң» хөмүр-даш разрезинин, «Тыва кобельт», комбинаттың, дээрбе комбинадының, автосеңтелге заводунуң, «Сельхозтехниканың» Улуг-Хем салбырының, Кызылдың каттышкан садыг черинин, Барыын-Хемчик районунуң, пассажир АТБ-зының, телеательниң болгаш өскедаа черлерниң социалистиг хүлээлгелерин күүседир талазы-биле эки ажылын доктаалда демдеглээн.

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның Чагаазында айытканын өзугаар социалистиг чарышты үргүлчү сайзырангайжыдарын, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң Сибирьниң болгаш Ыраккы Чөөн чүктүү районнарынга чораанының үезинде, ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниге чугаазынга болгаш СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунга илеткелинге айытканы айтыышкыннарын болгаш түңнелдерин амыдыралга боттандырарының талазы-биле боттуг хемчеглерни алырын партияның Кызыл хооркомунга, райкомнарынга, парткомнарга, хоорай болгаш райкүүскомнарга, ВЛКСМ райкомнарынга, министерстволарның, ведомстволарның, бүдүрүлге черлериниң удуртукчуларынга, профзвилел болгаш комсомол организацияларынга даскан.

Советтер амыдыралы

НЕГЕЛДЕГЕ ДҮҮШТҮРЕР

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң әзілчег чок сески сессиязы Тыва АССР-ниң Үндезин Хөөйлузун хүлээп алган. Тыва АССР-ниң баштайгы Конституциязын Таңды районуун ажылчы чоннары улуг сонуургал, өөрүшкү, чоргаарал-биле уткуп хүлээп алган болгаш калбаа-биле өөренип, тамыжып турар. Республиканың амыдыралынга социал-политиктиг улуг болуушкун болган ук Конституцияның толевилелин чугаалажып көрүп турган болгаш ону хүлээп алган хүннерде чоннуң политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү канчаар-даа аажок бедээн. Чоннуң күш-ажылчы ол көдүрлүүшкүнү бо хүннерде улам калбарып быжыккан. Районнуң ажыл-ишчилери бо хүннерде Конституцияда быжыглаттынган хамааты әргелерин, хосталгаларын база хүлээлгелерин амыдыралга калбаа-биле ажыглавышаан, ажыл-ишкә удуртулга болдургаш, районнуң экономиказын шапкын хөгжүдер сорулгалыг кажан-тызындан артык күжениишкиниг ажылдап турарлар.

СӘКП-ниң XXV съездизинге Советтерниң бүгү талалыг ажыл-чорудулгазын бедии-биле үнелээни база ССРЭ-ниң, РСФСР-ниң чаа Конституцияларының, СӘКП ТК-ның сөөлгү Пленумнарының, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сессияларының Советтериң ажыл-чорудулгазын бедии-биле үнелеп, оларның мөнгүнге улуг-улуг сорулгаларны салып, ажыл-агыйны удуртуп башкарарынга оларның дөрт киржилгезин тодарадып турары — Советтериң харыысалгазын улам бедиткен. Ынчангаш Таңды районнуң чер-чер Советтери Тыва АССР-ниң Конституциязын хүн бүрүдеги ажылынга удуртулга болдурбушаан, бодунуң девискәринде турар ажыл-агыйларның, албан организацияларның, бүдүрүлгелериниң ажыл-чорудулгазын чогумчалыг удуртуп башкарарынче чугула кичәәнгейни угландырган. Ындыг сорулга-биле районнуң улус депутаттарының чер-чер Советтери, оон күүскомнары ажыл-чорудулгазын үениң негелдезинге дүүштүр тургузар дээш ажылының стилин, әргә-методун сайзырангайжытпышаан, боттарынга чагырткан ийикпе, азы оон контролюнда турар бүгү звеноларын негелдени күштелдирген болгаш удуртукчу бүрүзүнүң бот-харыысалгазын, инициативазын бедиткен.

Советтериң күүскомнары, депутаттар, активтер бүдүрүлге, албан организация черлериниң, ажыл-агыйларның боттарынга алган социалистиг хүлээлгелерин, планныг онаалдаларының күүселдезин, бүдүрүкчүлүг ажылдаарын чедип алган турарынче чугула кичәәнгейни салып, ол талазы-биле чамдык боттуг хемчегларни ап келген. Ынчангаш районнуң улус депутаттарының чер-чер Советтери сессияларга, күүскомнуң хуралдарынга амыдыралчы чугула айтырыгларны чугаалажып, доктаамал комиссияларның ажылын, депутаттарның отчётларын доктаамал дыннап турар. Оон түннелинде депутаттарның сессияларга киржилгези, округтарынга ажылы, оларның отчёт берип турары әлдә идепкейжәән. Улус депутаттарының Межегей, Арыг-Бажы, Кочетов, Элегес, Дүрген көдәә Советтеринде ук ажылдар көскүзү-биле әкижәән. Чижәә, Кочетов, Межегей, Арыг-Бажы көдәә, Хову-Аксы суур Советтери депутаттарның сонгулда округунга отчёттарын бәәрин доктаамал 100 хуу чедип ап келген. Сонгулда округунга отчёттар болгаш сонгукчулар-биле ужуражыышкыннар әрттирериниг таарымчалыг үүлдерни депутатка тургузуп бәәр айтырыгже ук Советтер чугула кичәәнгейни угландырып келген болгаш ол талазы-биле боттуг хемчегларни ап турар. Бай-Хаак көдәә Советтиң күүскому чоннуң чагаа, хөмүдал, билдириишкиннери-биле ажылды база Советтиң девискәринде бактааган күрүне органнарынче, бүдүрүлге, албан организацияларже болдуңуң чорутканы саналдарны, билдириишкиннерки канчаар шиитпирлеп көрүп турарын контрольдаар ажылды үениң негелдезинге дүүштүр тургускан.

Районнуң улус депутаттарының чер-чер Советтери улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планын, сонгукчуларның чагыгларын күүседир, боттарының девискәринде албан организацияларның, бүдүрүлгелериниң ажылын әкижидер, чурттакчылыг черлерни чаагайжыдар айтырыгны шиитпирләәринче чугула кичәәнгейни угландырган. Ол айтырыглар талазы-биле ажылды әкижиткенинин түннелинде районнуң чамдык бүдүрүле, албан организация черлери чартык чылдың бүдүрүлге планнарын багай әвес көргүзүглерлиг күүсеткен. Ылангыя садыг, ниитиниң чемненилге, амыдырал хандырылга черлери чартык чылда алган социалистиг хүлээлгелерин, планныг онаалдазын чедиишкиниг күүсеткен. Чоруткан чамдык организас-массалыг хемчегларнын түннелинде 1978 чылдың бирги чартыында күрүнеге эзт садарының планын районнуң бүгү ажыл-агыйлары күүседипкен. Ажыл-агыйлардан «Коммунизмниң херели», «Революцияның чалбыжы», Көдәә ажыл-агыйның дуржулга станциязы күрүнеге көдәә ажыл-агый продукциялары садар талазы-биле дәәре көргүзүглерни чедип алган. Анаа ук ажыл-агыйларның хамааржыр көдәә Советтериниң, күүском кежигүннериниң, көдәә ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссияларының киирген улуг-хуузу биче әвес дәәрзин айтыры чугула.

Депутат хүндүлүг хүлээлгезин ак сеткилдиг күүседип, чоннуң бүзүрелин ажыл-херээ-биле бадыткап чоруур депутаттар бисте хөй. Район Советиниң депутаттары мөнгүнге малчыннар И. П. Сафонов, П. Д. Монгуш, З. Т. Оюн, Дүрген көдәә Советтиң депутаты малчын Д. Л. Монгуш оларның болгаш оон-даа өскелерниң аттарын бөгүн чоргаарал-биле адаар бис. Үстүнде ады кирген депутаттар боттарынга онаашкан ажылын ак сеткилдиг күүседип, малдың баш санын, оон продуктулуг чоруун бедидер дәәш кызымак күш-ажылы-биле районнуң мөнгүнге ишчилериниң одуруун бүзүрелдии-биле баштап келгеннер. Депутаттар В. П. Иванов, Г. А. Кироткова, Л. И. Бирзелко, В. Д. Назын-оол, М. П. Хайнацкий, Д. А. Кимова, Г. Е. Бочкарёв, Ч. С. Намзыл олар болгаш оон-даа өскелер хамаарышкан Советтериниң ажылынга идепкейлиг киржип, сонгукчуларының бүзүрелин, хүндүткелин ажыл-херээ-биле чедип ап, шынзыдып турарлар.

Бо хүннерде районнуң ажыл-агыйларында чымыштыг иш — ниитиниң малынга чем белеткели массалыы-биле әгеләән. Ажыл-агыйларның ишчилери ол кампанияны чогуур үезинде, шынарлыг чорудар сорулганы салган ажылдап турарлар. Чоокта чаа болуп эрткен СӘКП Төп Комитединиң июль (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлери, анаа СӘКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежневтиң «ССРЭ-ниң көдәә ажыл-агыйын улам ынай хөгжүдер дугайында» илеткелин районнуң ажыл-ишчилери улуг сонуургал-биле тайыжып, хүлээп алган. Ону чугаалажып, танышкан хуралдар ажыл-агыйларга, сүт-бараан фермаларынга, кыргылда пунктуларынга кедәәнин ишчилериниң иленкейлиг киржилгези-биле эрткилээн. Анаа санал бергеннер партия, чазактың көдәә ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдер дәәш ынаар доктаамал кичәәнгей салып турарын айтып, июль Пленумунуң шиитпирлерин амыдырала удуртулга болдуруп, хүннүң көл сорулгазы — ниитиниң малынга чем белеткели чедиишкиниг чорудары-биле бедиткен хүлээлгелерни алгылаан.

Советтериң мөнгүнде сорулгалар улуг. Ажыл-агый чорудулгазында четпестер, чедир шиитпирлеттинээн айтырыглар бар. Ынчангаш районнуң чер-чер Советтериниң мөнгүнде аткаарлаып болбас чугула сорулга болза Тыва АССР-ниң Конституциязын удуртулга болдурбушаан, хөй-ниити организацияларынга, депутаттарга, активтерге даянып, Советтиң организас-массалыг ажылын негелдеге дүүштүр тургузуп, ажылдың арга-методун сайзырангайжыдып турган, четпестерни чайлаптын, беш чылдың үшкүзүнүң планныг онаалдаларын чедиишкиниг күүседирин хандырары болур.

Т. ТЮЛЮШ,

улуг депутаттарының Таңды район Советиниң күүскомунуң даргазы.

Бөгүн — Металлургтуң хүнү

БИСТИҢ ҮЛҮҮВҮС

Бөгүн совет улус Металлургтуң хүнүн демдеглеп турар. Бо дәәрге, эң-не берге болгаш хүндүлүг профессияның кижилери — металлургтарның дугайында Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың улуг сагыш салыышкынының бир көскү херечизи-дир. Бистер, металлургтар, боттарывыстың профессионал байырлалывысты демдегләәри-биле кады кылган ажылывыстың түннелдерин үндүрүп, мооң соңгаргы сорулгаларны тодарадып, бар аргаларывысты болгаш курлавырларывысты долдур ажыглаарының хемчеглерин эйтыр бис. Ол бүгүнүң түннелинде металлургия бүдүрүлгелериниң техник-экономиктиг көргүзүглерин экижидип, металлургтарның ажылдаарынга таарымчалыг үүлдерни тургузар сорулгаларны чедиишкиниг шиитпирлеп шыдаар бис.

Аар үлетпүрүнүң чугула адыры — металлургия бүдүрүлгелериниң коллективтери юбилейлиг 1977 чылдың планныг даалгаларын болгаш социалистиг хүлээлгелерин чедиишкиниг күүсеткенин бөгүн демдегләәри өөрүнчүг. Ол-ла шалыпчы ажыл-иш бо чылда — онгу беш чылдың үшкү шалыпчы чылында үргулчүлеп турар.

Бистиң «Тыва кобальт» комбинаттың коллективи эртнен чылдың продукция сайгарарының планын 106,9 хуу күүсеткеш, пландан ажыр бүдүрүп үндүрген. Ынчангаш бистиң коллектив республиканың үлетпүр бүдүрүлгелериниң арызынга 1977 чылдың социалистиг чарыжынга тиилекчи деп санаттыргаш, СӘКП өбкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, профзвиелдериниң өбкомунуң болгаш ВЛКСМ өбкомунуң шилчиир Кызыл тугу-биле шаңнаткан. «Тыва кобальт» комбинатка бирги черни тывысканы тыва металлургтарга оон-даа артык ажылдаарын хүлээндирген, ынчангаш социалистиг хүлээлгелерни улам эки түннелдерлиг кылдыр күүседири дээш чарыш бистиң коллективте калбарган.

Бо бүгүнүң түннелинде «Тыва кобальт» комбинаттың коллективиниң кежигүннери боттарының профессионал байырлалын эки көргүзүглерлиг уткааннар.

1978 чылдың баштайгы чартыында комбинат ниити продукция бүдүрүп үндүрериниң болгаш өскен продукцияны сайгарарының планын ажыр күүсеткен. Бараанныг продукцияның бот-үнези планнаттынгынга удур 1,8 хуу чиигээн. Чиг-эттин, материалдарның, электри болгаш чылыг энергиязының улуг камналгазы чедип алдынган.

Онгу беш чылдың үшкү чылының бирги чартыында гидрометаллургия цеги дең-дески, чедиишкиниг ажылдаан. Бо цех бүдүрүлге планының болгаш социалистиг хүлээлгелерниң көргүзүглерин шуптузун ажыр күүсеткенин бөгүн онзалап демдеглээр херек. Цехте күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү планда көрдүнгенинге удур 105,2 хуу, а рудадан кобальтыны белен продукция кыдыр арыглаары пландан ажыг болбушаан, 1977 чылдың дөнелинге удур 105,9 хуу бооп турар. Бо дәәрге, цехтың коллективиниң курлавырларны чеп ажыглаар, чогаадыкчы өзу-биле ажылдаарынче чуткулунуң түннели-дир. Оон чаартыкчылары 1978 чылдың чүгле баштайгы алды айларының иштинде дыка хөй чаартыкчы саналдарны киирген, оон түннелинде 57 муң рубль камнап алдынган.

Байырлал хүннериндә гидрометаллург-а п п а р а т ч и к тер З. Куулар, Л. Кондратьева, В. Корольчик, бункеровщик С. Чактар, слесарьлар М. Долгих, В. Локодьков, электрик-тер Б. Ондар, инженер-техниктиг ажылдакчылардан В. Лавруҳин, О. Муравьев, Ю. Качаев болгаш өскелерни-даа чоргаарал-биле адап болур.

Комбинаттың дагжылары чедиишкинге төлептиг үлүүн киирип турар. Чогум-на олар заводту бедик шынарлыг рудабиле хандырып турар. Күш-ажылчы Алдар орденниг А. Семыкинниң болгаш В. Миткустуң удуртканы дагжылар бригадалары бо хүннерде 1978 чылдың сентябрь айының планынга киириштир ажылдап турар. Дагжы И. Шихалёв, быжыглаңчы К. Шырып, бурильщик М. Аршин болгаш өскелердаа беш чылдың мурнакчыларында санадып турарлар.

Сөптелге-механика цеги база-ла мурнуку одуругну эзлеп турар. Оон херечизи ук коллективтиң бедик хүлээлгези болур. Цех беш чылдың үш чылдарының планын ССРЭ Конституциязының бир чыл оюнуң хүнүнде доозарын шиитпирлээн. Цехте В. Елоховтуң бригадазы үш чылдар планын 1978 чылдың июнь айында-ла күүсеткенин рапорттаан. Ол ышкаш Л. Наумовтуң бригадазы база чедиишкиниг ажылдап турар.

Автоматиканың болгаш контрольдуң төп лабораториязының ажылдакчылары комбинаттың бүгү-ле цехтериниң, участоктарының чазыг чок, шын ажылдаарын чедиишкиниг хандырып турарын база айтыр херек.

СӘКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Тыва АССР-ниң бүдүрүкчү күштерин улам ыңай комплекстиг хөгжүдериниң талазы-биле хемчеглер дугайында» доктаалын ёзугаар бистиң комбинатка чырыдышкынның, чуртталганың, уруглар албан черлериниң хөй тудугларын кылыр ужурлуг. Металлург хүнүнүң бүдүүзүнде күрүне комиссиязы 140 орунну уруглар садын хүлээп алган. Ону тударынга А. Глуховтуң, Г. Кошелеваның, 3. Ямасыповтуң бригадалары эки ажылдаан.

«Тыва кобальт» комбинаттың коллективи СӘКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин болгаш онгу беш чылдың үшкү чылының планныг даалгаларын чедиишкиниг күүседир дээш моон соңгаар-даа улам улуг күжениишкиниг ажылдаар.

Ю. КОЛЕТНИКОВ.

«Тыва кобальт» комбинаттың директору.

Челябинскиниң металлургия заводунуң коллективи чыл эгезинден бәәр пландан ажыр 13 муң тонна шойну, 50 тонна муң каңны, 26,1 муң тонна прокатты бүдүрүп үндүрген. Оон продукциязының 20 хевирлеринге күрүненің Шынар демдээн тывысканы Днепропетровскиниң Петровский аттыг металлургия заводунуң коллективиниң дуржулгазы-биле бүдүрүлгелер ажылдакчыдарының күш-ажылын тодарадып үнелээнинің стандарттарын ында ажылдап кылган болгаш продукцияның шынарын эргелеп башкарарының комплекстиг системазын ажыглап турар.

Бүдүрүлгениң кылганы каңын, шоюн, прокадын «ВАЗ»-че «КамАЗ»-че, «АвтоЗИЛ»-че, «ГАЗ»-че чорудуп, подшипниктер, трансформаторлар кылырынга ажыглап, даштыкыже үндүрүп турар. Соок арга-биле прокат кылырының цеги баштайгы продукциязын чоокта чаа берип эгелээн.

ЧУРУКТА: Күш-ажылчы Алдар орденниң III чергеенинің эдилекчизи, № 1 домна суугузунуң улуг эвилдирикчизи Геннадий Романович Воронков. Ол—цехте улусчу контроль болуунуң кежигүнү.

Б. КЛИПИНИЦЕРНИҢ фотозу.

(СӘТА-ның фотохрониказы).

МЕРГЕЖИЛИМ — ЧОРГААРАЛЫМ

Школа дооскан соонда Совет Армияның хүрээленинге эштерим-биле бир дөмей, шериг хүлээлгезин эрттирим, Хову-Аксынга тудугга ажылдай бердим. Удаваанда анаа профтехучилище ажыттынган. Училищеге өөренип кирип алгаш, аппаратчик-металлургтуң мергежилин чедип алдым.

1969 чылдан эгелеп «Тыва кобальт» комбинатка ажылдай бергеним ол. Баштайгы үеде руданы турнуктурар салбырга автоклавшик болуп ажылдап турдум. Ажылга кандыг бергелер турбады дээр. Аппараттар, дериг-херекселдер бо-ла үрели бәәр, оларны эдип кылыры ындыг-ла белен әвес. Оон аңгыда ында ажылдап турар кижилериниң билиг-мергежили дески әвес, ажылга чанчыкпаан турдувус. Ынчангаш план, норманы күүседири берге. Рудадан кобальт концентрадын ылгаарының планы күүсеттинмейн турган.

Ынчалза-даа чоорту, чылдан чылче байдал әкижин келген. Ажылчыларның мергежили бедәән, дуржулгазы улгаткан. Мен 1970 чылдан эгелеп улуг аппаратчик болуп ажылдап турар мен. Мындыг нарын, автоматчыткан аппараттарга ажылдаары берге-даа болза солун. Биреэзи-ле 840 кубометр ишкир доскаарларга тускай регентилерпин дуазы-биле рудадан коральтыны ылгаар. Технологтуг чорудулганы гипавтоматика деп херекселдериниң дуазы-биле хынап көрүп турар.

Боттарывыстын байырлалывыс — Металлург хүнүн бо чылын онза байдалда уткуп тур бис. Тыва АССР-ниң баштайгы Конституциязын чоокта чаа хүлээп алганын бистер, металлургтар, ажыл-ишчи сонуургал-биле хүлээп албышаан, Конституциявыстың бүгү чүүлдерин бүрүнү-биле чүүдүгүндүвүс.

Конституцияда ажылчын кижиниң әргелерин, хүлээлгелерин делгеренгейи-биле айтып бижээн. Ол бүрүн әргелерни хүн бүрү амыдыралывыста ажыглап турар бис. Ындыг металыг, аас-кежиктиг амыдырал-чуртталгавыс дээш Коммунистиг партияга, Совет чазакка өөрүп четтиргенивисте илередип тур мен. Анаа харыы кылдыр чүгле эки ажылдаарга бистин хүлээлгевис деп санаар мен.

Мээн өөм ээзи комбинатта габорантылап ажылдап турар. Боттарывыстын мергежилиске ынак бис. Бо улуг бүдүрүлге чериндe ажылдап, ниити ажыл-херекке улуг-хуувусту киириштирип турарывыска чоргаарланыр бис.

К. ОЮН,

«Тыва кобальт» комбинатта улуг аппаратчик.

КӨДӘӘДЕ ХҮННҮҢ АЖЫЛ-ИЖИ

УСТЬ-КАМЕНОГОРСК. (СӘТА-ның корр. В. Ганжа). Чөөн-Казахстан областың Усть-Каменогорскиде В. И. Ленин аттыг чес-коргулчун кылыр комбинаттың металлургтары «Азовский» совхозка үрезин арыглаар улуг күчүлүг комплекстиг чоокта чаа ажыглалга киирип хүлээткен. Бүдүрүлгенин специалистери ол комплекстиг көдәәге шеф дуазы чедиринин үр хуусаалыг планын ёзугаар төлевилээн болгаш тудуп тургускан.

Көдәә ажыл-агыйны улам ынай сайзырадыры — бүгү улустуң херээ, бүгү ниитиниң сагыш салыышкыны дәәрзин СӘКП ТК-ның июль Пленумунга илеткелинге СӘКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев демдеглээн. Комбинатта партия болгаш профэзилел организацияларының эгелээшкини-биле көдәәге шеф штавын тургускан. «Передовой», «Азовский» совхозтарда мал чеминге хереглээр, далганы болгаш борбаандылаан чемнерни белеткээр мал чеминиң пехтери хуусаа бетинде ажыглалда кирген. Ол ажыл-агыйларга бирээзинге-ле 5 муң тонна сенаж, силос кирер оңгарларны металлургтар тудуп берген. Областың индустриалдыг төптерин эзт-биле хандыларынга дуазалаары-биле «Ушановский» совхозта хаваа остурериниң механизастаттынган комплекизин база кылып хүлээткен. Көдәәге ам-даа әлдә каш мал фермаларын механизастаарын болгаш чаа-чаа бүдүрүлге объектилерин тударын металлургтар шиитпирлээн.

Дужут ажаалдазынга киржири-биле комбинат белеткеиип турар. Комбайнерлер белеткээр курстарның 30 ажыг доозукчулары ол ажылга киржири-биле областың ажыл-агыйларынче аттанып-кан.

САННАР БОЛГАШ ФАКТЫЛАР

★ Металлургтуң хүнүн бистин чуртувуста 20 удаа байырлап эрттирип турар.

★ Кара болгаш өөнүг металлдарны бүдүрүп үндүрериниң, бүдүрүлгени концентрастаарының талазы-биле совет металлургия делегейде эң кол чернин бирээзин ээлеп турар.

★ Онгу беш чылдың үшкү чылын чуртуңу металлургтары чедиишкиниг эгелээн. Бирги квартала планга немей 68 муң тонна шойну, 306 муң тонна каңны, кара металлдарның 517 муң тонна прокадын, 411 муң тонна демир рудазын чурт алган. Алюминийни, чести, коргулчуну, никельди, кобальтыны, титанны, магнийни болгаш еске-даа өөнүг болгаш ховаа металлдарны бүдүрериниң планныг онаалдалары ажыр күүсеттинген.

★ Металлургия үлетпүрүнде әлдә каш миллион кижи ажылдап турар. Олардан 2 млн. 200 муң кижи—күш-ажылды коммунистиг өзү-биле көзү дәәш шимчәәшкиниң кижикчилери. 1 миллион 300 муң металлургтар «Коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы» деп бедик аттыг.

★ Онгу беш чылдың баштайгы чылдарының планныг онаалдаларын күүседирине чедип алган чедиишкиннери дәәш 12 металлургка Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры деп бедик атты тыысканы. Металлургтардан Ждановтуң Сергей Орджоникидзе аттыг «Азовсталь» заводунуң кан эвилдирикчизи Г. Горбань Социалистиг Күш-ажылдың баштайгы ийи дакпыр Маадыры болган.

★ Нижнетагилдың металлургия комбинадының кач эвилдирикчизи В. Журавлев, «Электростальдың» кан эвилдирикчизи А. Коротеньков, Соколовск-Сарабайскиниң дагрудазы арыглаар комбинадында экскаватор машинистериниң бригадири Н. Дерепа, «Якутзолото» каттыжыышкынның комплекстиг бригадазының бригадири В. Грива болгаш оон-даа өскелер 1977 чылдың Күрүне шаңналының лауреаттары болган.

★ Металлургтарның коллективтеринге партияның болгаш күрүненің кеску ажылдакчылары Я. М. Свердлов, И. В. Бабушкин, Г. И. Петровский, Р. С. Землячка, Н. М. Шверник, И. И. Скворцов-Степанов, И. И. Лепсе, А. П. Серебровский олар ажылдап, революсчу болгаш хөй-ниити ажылын кылып чораанынга олар чоргаарланыр. Партияның болгаш күрүненің шылгарангай удуртукчузу, СӘКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы, эш Л. И. Брежнев металлург чораан.

★ Социалистиг чарышты калбартырының херээн металлургтар эгелээн. 1929 чылдың март 5-те Ленинградтың «Красный выборжец» заводунуң ажылчыннары чурттуң бүдүрүлгелер коллективтериниң социалистиг чарышка киржиринче «Правда» солунну даччыштыр кыйгырган. А ол заводтуң М. Е. Путинге удурткан бригадазы социалистиг чарыштың керээзин март 15-те бирле дугаар чарган.

★ 1965-1977 чылдарда шой эвилдирериниң өзүлдези 40 миллион тонна, каңнымы — 56 миллион тонна өзүлделиг болган.

★ Кара металлургияның бүдүрүлгелери шынарының дээди категориязының 714 янзыбүрү продукциязын, а өөнүг металлургияныы—613 продукциязын бүдүрүп үндүрүп турар.

Ол талазы-биле чедиишкиниг ажылдап турар бүдүрүлгелер хөй. Косогорскиниң Дзержинский аттыг металлургия заводунуң бүдүрүп турары продукциязының 53 хуузу күрүненің Шынар демдээ-биле демдеглеткен.

★ Бистин хөй-хөй прокат, хоорзалар бүдүрер бүдүрүлгеривис болгаш агрегаттарывыс доктааттынган үеде Англиянынындан, Франциянынындан, Барыын Германиянынындан 1,5-2 катан хөй продукцияны берип турар.

★ Сибирь болгаш Ыракка Чөөн чук—кара болгаш өөнүг металлургияны улам ынай хөгжүдеринге кол районнар. Чурттуң чаа металлургия базазын анаа удавас тургузуп эгелээр. Оон кол үндезини—Алданның рудазы, Мурнуу Якутия бассейнинин хөмүр-дажы, Сибирьнің күчүлүг хемнериниң чиик өртектиг электроэнергиязы.

★ Эң бедик шынарлыг каңны бүдүрери дээш чарышты Донецкиниң, Череповецтиң, «Запорожстальдың», Магнитканың металлургтары 4 чыл мурнунда эгелээн.

Онгу беш чылдың үшкү чылында ол чарышта 38 бүдүрүлгелерниң, 1,5 муң бригадаларның металлургтары киржип турар.

★ Кара болгаш өөнүг металлургияның бүдүрүлгелериндe 55 муң орунну 198 эмнелге-санитарлыг кезектер, 3200 кадыкшылга пунктулары, 20 муң ажыг кижи дыштанып 270 санатория-профилакторий л е р, 5700 кижиге санаториялар болгаш пансионаттар, 54 муң кижиге дыштанылга бажыннары болгаш базалар ажылдап турар.

КОЛЛЕКТИВТЕ МУРНАКЧЫЛАР

Көдәә ажыл-агыйда ажылдап чоруур ажыл-ишчилерни садыг талазы-биле хандырарынга тус-тус черлерде хереглекчилер ниитиледдериниң ачы-дузазы дыка улуг. Улуг-Хем районунда «Ак-Туруг» совхозтуң ажыл-ишчилериңе ында холушкак бараанныг, чаа хевирбиле туттунган улуг магазин бараан болуп турар.

Магазинге киргеи кижи бүрүзү мында садыглашкынны эки чорудуп турар дәәрзин дораан эскерип каар. Мында бодунуң ажыл-херээнге бердинген, чонунуң чаагай чоруу дәәш сагыш салып ажылдап чоруур кижилер бар-дыр деп чүве илдеп. Магазинге киргеи чонун магазин ажылдакчылары хүндүткелдии-биле хүлээп алыр. Магазиннин ишти арыгсилиг, бараанларны белүк алыы-биле салып делгээш, өртек тайылбырын билдингир кылдыр көргүскен. Ында ажылдап турар садыгжылар Кара-кыс Байыр-оол, Роза Доржу, Светлана Дарый, Елизавета Монгуш болгаш магазиннин эргелекчизи Татьяна Маадыровна Байыр-оол олар келген чонун хүлээп ап, оларның негелде хереглелин улуг кичәәнгейлиг дыннап алгаш, ол дораан долу харыыны берип, хереглээн бараанын күзелдии-биле хандырар. Татьяна болгаш Кара-кыс Байыр-оолдар үр чылда ажылдаан дуржулгалыг садыгжылар. Чоннуң бараанга хереглели чылдан чылче өзүп, нарынчып орар деп чүве олларга ынчангаш эки биллингир.

Ак-Туруг суурда чаа магазиниң ишти делгем, ында бараанларның ассортиментизи калбарган, саны көвүдээн. Бо магазиниң беш кижи кежигүннүг бригадазы чаңгыс кижи ышкаш, бир дем-биле ажылдап турар. Онгу беш чылдың үшкү чылының планныг онаалдаларын, социалистиг хүлээлгелерин коллектив чедиишкиниг күүседип турар. Бо чылдың эрткен беш айларының үүрмектеп садар бараан саарылгазының планын 102-ден 110 хуу чедир үргулчу ажыр күүседип келгеннер. Чүгле планныг онаалдазын ажыр күүседир әвес, харын чоннуң негелдезин долузу-биле хандырып, садыгның культуразын бедик деңнелче көдүрген. Ынчангаш магазиннин ажылының талазыбиле ында чондан хомудал кирбестээн.

Дуржулгалыг, өр чылдарда ажылдаан садыгжылар күрүненин, кооперацияның өнчу-хөренгизинге өре-самчыгдал болдурбас талазы-биле әлдә, чедиишкиннерлиг болганнар. Ол магазинге дуаглал болбаан. Оон чылдагааны болза бараан хүлээп алырда шынар болгаш түн талазы-биле хынамчалыг хүлээп алырында, магазинге бараанларның үзёт-отчёдун өйшаанда шын тургузарында. Бо хүлээлгезин магазин эргелекчизи Татьяна Байыр-оол хынамчалыг, ак сеткилдии-биле кылып турар.

Шынап-ла ол бичин коллективтиң ажыл-ижинин дугайында әлдә макталдыг сестерни Арыг-Үзүүнде ажылчын кооперациязының баштаар черинин даргазы Г. П. Попов, удуг бухгалтер Т. Б. Бараа олар чоргааралдыг чугаалап турарлар. Магазиннин хоочун болгаш дуржулгалыг ажылдакчылары Байыр-оолдар әлдә хөй аныяктарны садыгның мергежилинге өөредип, дагдыныкчы хүлээлгезин эки күүседип турарлар. Ам ында ажылдап турар аныяк садыгжылар Елизавета Монгуш, Светлана Дарый, Роза Доржу олар Байыр-оолдарның байлак дуржулгазын күзелдии-биле өөренип ап турарлар.

«Ак-Туруг» совхозтуң ыракузак одарларында малчыннарның бараан талазы-биле хереглелдерин ажылчын кооперациязының автомагазинниң чоаачы-садыгжызы Сүрүн-оол Маадыр-оол өй-шаанда хандырып турар. Сүрүн-оол дуржулгалыг садыгжы. Үжен ажыг турлагларда малчыннарны доктааткан график өзугаар аргин чоруп келген. Чоннуң негелдезин өйшаанда хандырып тургаш, ук автомагазин ай, квартал санында онаалга-даалгазын ажыр күүседип келген.

Арыг-Үзүүнүн ажылчын кооперациязында база бир макталдыг бичин коллектив бар. Ол дәәрге «УТКА 25 чылы» совхозтуң Иштии-Хем салбырында холушкак бараанныг магазини. Мында аныяк садыгжылар Клара Монгуш, Долзатмаа Шыдыраа суурнуң чонунуң хүндүткелин чаалап алганнар. Олар база бо чылдың эрткен үеэнинің планныг онаалдазын чедиишкиниг күүседип келгеннер. Бо чедиишкиннер ында ажылдап турар мурнакчы салып алыкчыларының кызымаккай ажылының түнели. Ай, квартал эрткен тудум-на, мурнакчыларның саны көвүдеп турар. Ынчангаш ажылчын кооперациязының коллективиниң ниити көргүзүү бедик чедиишкиннерлиг болур дәәрзи биллингир.

К. САТ,

роспотребсоюзтуң улуг экономизи.

БҮГҮ КУРЛАВЫРЛАРНЫ — МАЛ АЖЫЛЫН УЛАМ ХӨГЖҮДЕРИНЧЕ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

бистиң Төрөөн чуртувустуң көдээ ажыл-агыйының улуг чедиишкиннерин көргүскен.

Пленумнуң документилеринде чуртуң көдээ ажылын улам ыдай дүрген хөгжүдериниң, ону экономиканың бедик хөгжүлделиг адыры болдуларының оруктары айытынган, амыы үеним индустриалдыг баазазыга көдээ ажыл-агыйының материал-техникиг баазазын улам-на дүргүй темпилерге хөгжүдериниң, бүгү адырларны механизастаарыга, черни мелиорастаарыга болгаш химизастаарыга капитал салыышкыннарын улгаттырарының айтыышкыны бердинген.

Амгы үеде мал ажылын улам-на дүрген хөгжүдерин, малдың база куштуң баш санын көвүдедирин, ооң продуктулуун бедидерин, мал ажылын үлетпүр үндезинниче чайгылыг чокка шилчидерин чугула соругга кылдыр Пленумнуң доктаалында онзалап демдеглээн. Ол адырга ажыл-агыйлар аразының кооперастаашкынының болгаш агроулетпүр интеграциязының баазазынга специализацияны болгаш концентрацияны идепкейлии-биле боттандырыш чорудар ужурлуг.

Пленумнуң төлевилээн бүгү үүлдери көдээ ажыл-агыйының улам бедик көдүрлүүшкүү дээш демиселдиң чаа чидазы болур болгаш ол чадага организакчы болгаш идеологтут ажылдың улам бедик деңнели дүүшкен турар ужурлуг.

Бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, бистиң республиканың ажылчы чоннары онгу беш чылдың шалычы чылында улус ажыл-агыйының планнарын болгаш социалистиг хүлээлгелерин күүсеткени-ге чамдык эки түңнелдерни чедип алганнар.

Үлетпүрүң ажылдакчылары продукцияны бүдүрүп үндүрериниң болгаш саарарының планын ажыр күүсеткенер. Плавдан ажыр продукцияны 1 млн. 777 муң рубльге саарган, 1977 чылдың бирги чартыынга деңнээрге саарган продукцияның хемчээли 3 млн. 925 муң рубльге азы 8,4 хуу өскен.

1977 чылдың бирги чартыынга деңнээрге кол фондуларны 5,9 миллион рубльге азы 31,4 хуу хөйнү ажыглалга киргген.

Транспорт бүдүрүлгелериниң, коммунал-амыдырал болгаш садыг хандырылгазының хөй коллективтери эки түңнелдерни чедип ап, чурттакчы чоңга эрткен чылдың ол-ла үеазинде денээрге 5.909 муң рубльге хөй бараанарны саткан.

Эки түңнелдериниң дугайын чугаалап тура, ажылчы чоннар коллективтериниң чамдыызы деп-дески ажылдавайн, планныг онаалдаларны болгаш социалистиг хүлээлгелерни күүсеткейн турарын демдеглээр херек.

Чижээлээрге, 11 бүдүрүлге коллективтери продукцияны саарар талазы-биле бирги чартык чылдың планын күүсеттпээннер. Оларның аразында «Тудуг кезектери» комбинат, сөөк дээрбедээр завод, Үстүү Улуг-Хемниң балык заводу, Бай-Хаактың болгаш Тураның хлеб заводтары, «Сельхозтехниканың» Самагалдайда районнар аразының каттыжышкыны бар. Олар үлетпүр продукциязын 740 муң рубльге чедир бербээннер.

Тудуг организациялары 15 млн. рубльдың капитал салыышкыннарын чедир шинээдип албаннар. Тываның транспорт эргелеги чүк сөөртүрүүнүң хемчээлиниң талазы-биле планны күүсеттпээн. Транспортта ооал-ондак болуру ам-даа бедик болуп артышаан.

Бо бүгү четпестер партия организацияларының, министерстволарның болгаш ведомстволарның, бүдүрүлгелерниң болгаш организацияларның удуртукчуларының база инженер-техниктиг ажылдакчыларының дүвүрээнинин болгаш сагыш ховаашкының болдурар ужурлуг.

Бар турар четпестерни чайладыр, күрүне планнарын болгаш социалистиг хүлээлгелерни чугаа чокка күүседирин хандырар талазы-биле бүгү эргежок чугула хемчеклерни олар хүлээп алыр ужурлуг.

«Хөй миллион кижилерни салдынган соругаларны билири-биле чеңсеглээр, оларны сорук киирер, амыы ажыл-херектерге төлевилеттинген программаның амыдыралга практиктиг боттандырылгазына күжениишкиннерни моонизээр ужурлуг бис» деп, В. И. Ленин чугаалаан.

Ол айтыышкын бистерге, бөгүнгү хуралдың киржикчилериге болгаш республиканың бүгү ажылчы чоннарынга онза чугула ужур-дузалыг. Бөгүн бистер 1978 чылдың бирги чартыында мал ажылының продукциязын бүдүрериниң болгаш күрүнеге садарын көвүдедири дээш, 1977—78 чылдың кыжынында малды болгаш ооң чаш төлүн менди камгалап алырын хандырар дээш социалистиг чарыштың түңнелдерни үндүрер болгаш бо чылын мал чеким белеткээрге база малдың келир кыштаглаашкының чедиишкиниг эрттиреринге белеткелди организастаар талазы-биле бүгү күштерни болгаш аргаларны дүрген мөөнүзээриниң кол оруктарын төлевилээр ужурлуг бис.

Эштер! Бүгү совет кижилер-биле бир дөмей бистиң республиканың малчыннары СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерни амыдыралга боттандырын чорудар дээш политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүү-биле демисеежин турар, кыштаглаашкының эрткен үеазинде оларның бүгү практиктиг ажыл-чорудулгазы СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунга, улус ажыл-агыйының болгаш культура тургузуушкунуун бүгү адырларында социалистиг чарышты калбартын чорударының болгаш ажылдың ажыктының белдериниң дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның Чагаазында салдынган соругалары-биле тодараттынган.

Ол айтыышкыннарны хөрек кырында күүсеткен талазы-биле, мал кыштаглаашкының чедиишкиниг эрттиреринче болгаш ооң продуктулуун бедидеринче көдээ ажыл-ишчилериниң күжениишкиннерин мөөнүзээр талазы-биле партия организациялары, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары элээн улуг ажылды кылып чорутканнар. Организакчы болгаш масса-политиктиг ажыл, малчыннарның кызымаккай ажылы тодаргай эки түңнелдерни берген.

Мал продукциязын бүдүрер талазы-биле хүлээп алдынган социалистиг хүлээлгелерни күүсеткени бирги чартык чылда ол продуктуларны садарының планын ажыр күүседир арганы берген болгаш хүлээп алдынган хүлээлгелерден ажыр 1178 тонна эттэ, 270 тонна сүттү, 644 тонна дүктү саткан.

Сүт садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге улуг салыышкынны Бии-Хем (хүлээлгелерден ажыр 280 тоннаны ажыр саткан), Эрзин (58 тонна), Чөөн-Хемчик (38 тонна), Бай-Тайга (35 тонна) районнарның ажыл-агыйлары киргген. Эт садар талазы-биле Улуг-Хем (377 тонна), Таңды (370 тонна), Кызыл (202 тонна), Бии-Хем (124 тонна) районнарның совхозтары улуг салыышкыннарны киргген. Дүк садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни республиканың бүгү районнары күүсеткен.

Бодунуң кожалары—акыдуңма Хакас автопомнуг областың ажыл-ишчилери-биле чарышпышаан, бистиң республиканың көдээ ажыл-агыйының ажылдакчылары чамдык эки чедиишкиннерлиг болган.

Бистиң малчыннарывыс эт садарының чартык чыл планын 123 хуу, сүттүүн—104 хуу күүседип база дүктү пландан 2.2 катап хөйнү саткаш, эки түңнелдерни көргүскен.

Эрткен чылдың деңнелинде Тыва АССР-ниң аймактарындан малчыны деп хүндүлүг атты Антонина Григорьевна Балагашевага, Аяк-Хээ Даваан-ооловичи Ондарга, Калга-оол Сарчы-Мидипович Монгушка тыныс, а социалистиг чарыштың 7 мурнакчызын бистиң республикавыстың Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлел бижии-биле шаннаар дутайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыктарын дүүнгү солуппарда парлаан.

СЭКП-ниң область комитединиң, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, облпрофчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунуң өмүнээзинден күш-ажылы чедиишкиннери дээш чарыштың тиилекчилериниге чүректиг ханыгыдан ыраг байыр чедиреринде, ажылынга улам чедиишкиннерлиг болуруп, кадык чаагай болгаш хуудга улуг аас кежиктиг болуруп күзээрин чөпшээреп көрүүнер.

Мурнакчы малчыннарның чедиишкиннери ажыглаттынмайн турар улуг курлавырларының барын херечилеп чангаш эрткен чылдың деңнелинге чуурга болгаш эт бүдүрери четпейн барган.

Ук районнарның көдээ ажыл-агый органнары, мал ажылының бүгү ажылдакчылары малдың болгаш куштуң баш санын өстүрер дээш бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг.

Эштер!

СЭКП обкомунуң бюрозу, Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому мал ажылының продукциязын бүдүрерин болгаш садарын көвүдедир дээш районнарның болгаш совхозтарның социалистиг чарыжының бирги чартык чылда түңнелин үндүрген. Чарышка Бии-Хем район болгаш «Нарын» совхоз тиилекчилер болганын билир болгай силер.

1977 чылдың октябрь 1-ден 1978 чылдың июль 1-ге чедир үеде малдың болгаш ооң чаш төлүнүң баш санын камгалаар дээш районнарның, совхозтарның, фермаларның, бригадаларның болгаш мал ажылының бүгү ажылдакчыларының социалистиг чарыжының түңнелдерин үндүрген. Бо чарыштың негелделеринге дүүштүр Эрзин район болгаш «Хемчик» совхоз бирги черни ап, тиилекчилер болган. Ийги черни Мөңгүн-Тайга район болгаш «Өөк», «Улуг Октябрь» совхозтар, а үшкүзүн — «Малчын» совхоз эллээн. Бирги черни эллээн районга болгаш совхозка республиканың шилчиир Кызыл туктарын, I чергениң дипломнарын болгаш акша шаңналдарын, ийги, үшкү черни эллээннерге — чогуур дипломнарны болгаш шаңналдарны тыпсыр.

Совхозтар подразделениелериниң аразында 35 хойжу бригада болгаш мыйыстыг бөда мал фермаларын база социалистиг чарыштың негелдезин күүсеткен 119 малчыннарны тиилекчилер деп саваан.

Оларның аразында бедик көргүзүтлерни чедип ап келген, мал ажылының хоочуннары Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары Монгуш Донгур-оолович Чола болгаш Даңы-Намчал Чыртай-оолович Ооржак, республиканың алдарлыг малчыннары Ленин, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденнериниң эдилекчилери Иван Петрович Сафонов, Иван Самчитович Даңзурун, Доржу Аныянович Ооржак болгаш өскелер-даа бар. Чарыштың тиилекчилериниң аразында аныяк, ынчалза-даа бодунуң ажылының ёзулуг мастерлеры апарган Аяк-Хээ Даңзын-ооловичи Ондар, Андрей Байкараевич Содунам болгаш олардан-даа аныяк кижилер бар.

Бо чылдың социалистиг чарыжының тиилекчилериниң аразында Анна Крестьяновна Болод, Мария Дамбаевна Оюн, Антонина Григорьевна Балагашева чижектиг көскү саанчыларының, быаза ажаакчыларының, кадарчыларының, чылгычы Дамба Соянович Чыпсынактың, ивижи Борис Яковлевич Чигжиттың болгаш өскелериниң-даа аттары бар.

Ниитиниң мал ажылын хөгжүдеринге ачы-хавыязы дээш Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны деп хүндүлүг атты Антонина Григорьевна Балагашевага, Аяк-Хээ Даваан-ооловичи Ондарга, Калга-оол Сарчы-Мидипович Монгушка тыныс, а социалистиг чарыштың 7 мурнакчызын бистиң республикавыстың Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлел бижии-биле шаннаар дутайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыктарын дүүнгү солуппарда парлаан.

СЭКП-ниң область комитединиң, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, облпрофчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунуң өмүнээзинден күш-ажылы чедиишкиннери дээш чарыштың тиилекчилериниге чүректиг ханыгыдан ыраг байыр чедиреринде, ажылынга улам чедиишкиннерлиг болуруп, кадык чаагай болгаш хуудга улуг аас кежиктиг болуруп күзээрин чөпшээреп көрүүнер.

Мурнакчы малчыннарның чедиишкиннери ажыглаттынмайн турар улуг курлавырларының барын херечилеп чангаш эрткен чылдың деңнелинге чуурга болгаш эт бүдүрери четпейн барган.

Ук районнарның көдээ ажыл-агый органнары, мал ажылының бүгү ажылдакчылары малдың болгаш куштуң баш санын өстүрер дээш бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг.

Эштер!

СЭКП обкомунуң бюрозу, Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому мал ажылының продукциязын бүдүрерин болгаш садарын көвүдедир дээш районнарның болгаш совхозтарның социалистиг чарыжының бирги чартык чылда түңнелин үндүрген. Чарышка Бии-Хем район болгаш «Нарын» совхоз тиилекчилер болганын билир болгай силер.

1977 чылдың октябрь 1-ден 1978 чылдың июль 1-ге чедир үеде малдың болгаш ооң чаш төлүнүң баш санын камгалаар дээш районнарның, совхозтарның, фермаларның, бригадаларның болгаш мал ажылының бүгү ажылдакчыларының социалистиг чарыжының түңнелдерин үндүрген. Бо чарыштың негелделеринге дүүштүр Эрзин район болгаш «Хемчик» совхоз бирги черни ап, тиилекчилер болган. Ийги черни Мөңгүн-Тайга район болгаш «Өөк», «Улуг Октябрь» совхозтар, а үшкүзүн — «Малчын» совхоз эллээн. Бирги черни эллээн районга болгаш совхозка республиканың шилчиир Кызыл туктарын, I чергениң дипломнарын болгаш акша шаңналдарын, ийги, үшкү черни эллээннерге — чогуур дипломнарны болгаш шаңналдарны тыпсыр.

Совхозтар подразделениелериниң аразында 35 хойжу бригада болгаш мыйыстыг бөда мал фермаларын база социалистиг чарыштың негелдезин күүсеткен 119 малчыннарны тиилекчилер деп саваан.

Оларның аразында бедик көргүзүтлерни чедип ап келген, мал ажылының хоочуннары Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары Монгуш Донгур-оолович Чола болгаш Даңы-Намчал Чыртай-оолович Ооржак, республиканың алдарлыг малчыннары Ленин, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденнериниң эдилекчилери Иван Петрович Сафонов, Иван Самчитович Даңзурун, Доржу Аныянович Ооржак болгаш өскелер-даа бар. Чарыштың тиилекчилериниң аразында аныяк, ынчалза-даа бодунуң ажылының ёзулуг мастерлеры апарган Аяк-Хээ Даңзын-ооловичи Ондар, Андрей Байкараевич Содунам болгаш олардан-даа аныяк кижилер бар.

Бо чылдың социалистиг чарыжының тиилекчилериниң аразында Анна Крестьяновна Болод, Мария Дамбаевна Оюн, Антонина Григорьевна Балагашева чижектиг көскү саанчыларының, быаза ажаакчыларының, кадарчыларының, чылгычы Дамба Соянович Чыпсынактың, ивижи Борис Яковлевич Чигжиттың болгаш өскелериниң-даа аттары бар.

Ниитиниң мал ажылын хөгжүдеринге ачы-хавыязы дээш Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны деп хүндүлүг атты Антонина Григорьевна Балагашевага, Аяк-Хээ Даваан-ооловичи Ондарга, Калга-оол Сарчы-Мидипович Монгушка тыныс, а социалистиг чарыштың 7 мурнакчызын бистиң республикавыстың Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлел бижии-биле шаннаар дутайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыктарын дүүнгү солуппарда парлаан.

СЭКП-ниң область комитединиң, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, облпрофчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунуң өмүнээзинден күш-ажылы чедиишкиннери дээш чарыштың тиилекчилериниге чүректиг ханыгыдан ыраг байыр чедиреринде, ажылынга улам чедиишкиннерлиг болуруп, кадык чаагай болгаш хуудга улуг аас кежиктиг болуруп күзээрин чөпшээреп көрүүнер.

Мурнакчы малчыннарның чедиишкиннери ажыглаттынмайн турар улуг курлавырларының барын херечилеп чангаш эрткен чылдың деңнелинге чуурга болгаш эт бүдүрери четпейн барган.

Ук районнарның көдээ ажыл-агый органнары, мал ажылының бүгү ажылдакчылары малдың болгаш куштуң баш санын өстүрер дээш бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг.

Эштер!

СЭКП обкомунуң бюрозу, Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому мал ажылының продукциязын бүдүрерин болгаш садарын көвүдедир дээш районнарның болгаш совхозтарның социалистиг чарыжының бирги чартык

Эртем-техниканың чедиишкиннери

МЕДЭЭ БОЛГАШ КОСМОС

Владивостокта Ыракыы Чөөн чүктүү гидрометеорология эртем-шинчилел институту хүннүү-не хөй-хөй чурттарның метеорология албан черлеринче агаар, удавас болур тайфуннар, хаттың угланыышкынының болгаш күжүүнүү дугайында делгереңгей медээлерни дамчыдып берип турар. Институттуң «агаар корабльдери» «Академик Королёв», «Академик Шишов» болгаш өскелер-даа Оюум болгаш Индий океаннарның янзы-бүрү районнарында чоруп турар, олар кайы-даа үеде далаш медээни дамчыдар аргалыглар. Ол медээлерден аңгыда метеорологтуг эдеринчилерниң дузазын улам-на хөйү-биле ажыглап турар апарган.

...Ыракыы Чөөн чүктүү далай пароходствозунуң «Державин» деп теплоходу Оюум океаннап Америкаже углааш үнүпкен. Капитан баштай Владивосток-биле харылзашкаш айтырып алган: «Сүмелеп көрүңер, канчаар-канчаар чорза экип?». Лаборатория океанда агаар-бойдус байдалының картазын кичээнгейлиг шинчилеп керген: дыка улуг девискээрде далай шуурганы болуп турар, ынчалзажок оң кызыгаарлары эки-ле билдинмес болуп-тур. Эдеринчиден дуза дилевес болза хоржок апарган. Каш-ла минута болгаш, «Метеор-3» деп метеорологтуг эдеринчиден алган безин катпаан чурукту эмиелген. 900 километр дөрбелчин черни чуруика тырттырып каан, ында шуурганның ыызыгаарлары дыка тода билдинип турар болган. Теплоходка айыыл чок маршрутту айытхан радиотелеграмма чеде берген.

Эрткен ыызын Камчатканың Чөөн эриитеринге хоөвар дээн берге байдал тургустунган. Кылыны 10 метр чедип турар дош порттарже базар арга чок кылдыр оларны бүзээлеп, ында турган балыктаар судноларны буза кызар дей берген. Владивостоктан келдирткен ледоколдар чүнү-даа кылып шыдавас болган. Ынчан база-ла эдеринче дуза көргүскен. Оң тырттырган чуруктарындан институттуң тускай эртемниглери дош чок суглуг участоктарны тодараткан. Ол дугайын судноларже дораан дыңнаткан. Ындыг арганың ачызында дошка туттуруушкундан дыка хөй сейнерлерни, траулерни, пароходтарны хостап үндүрген.

Чоокта чаа Хабаровскиге эдеринчилерни улус ажылагыйынга ажыглаарының дугайында семинар болган. Аңаа үүгле синоптиктер эвес, геологтар, эртемденнер база киришкен. Балык курлаавырларын шинчилээр, арга-арыглар камгалаар талазы-биле эдеринчилерниң медээлерин калбаа-биле ажыглаар аргалар хөй. Чижээ, эрткен чылын оларның дузазы-биле Хабаровск крайга арга-арыг хып турган сес кезек черлерни тодараткан, а авиация оларның үүгле үүнүн тыпкан турган.

— Бис янзы-бүрү чурттарның эртемденнери-биле кады ажылдажылганы хөгжүдүп турар бис—деп, институттуң директору техниктиг эртемнерниң кандидады Валентин Федорей чугаалап турар.—Бо чайын тайфуннар шинчилээр талазы-биле шенелде-шинчилеп дерни Кубаның болгаш Филиппиннерниң эртемденнери-биле кады чорудар бис. 1979 чылда Индияның эртемденнери-биле кады муссон климадын өөренип көөр улуг экспедицияны организаастаар.

Евгений БУГАЕНКО,
Владимир ПЕЧОРИН,
ПМА-ның корр.

УРАН ЧҮҮЛДҮҢ МАСТЕРЛЕРИ

КАЗАХ ССР. Республикада эң сураглыг ыраажыларының бирээзи болур Бибигуль Тулегенованы «ховуларның хамнаргы» деп адаан. Казахстанның Абай аттыг операның болгаш балеттың үлегерлиг театрының сценазынга ол операның хөй санныг малдырларының овур-хевирин тургускан. Легендалардан казах композиторларның тургускан операларында оң ролюн ойнаан малдырлары онза солун.

Ыраажы улустуң ырларының, Казахстанның амгы композиторларының чогаалдарының кайгамчыктыг күүседикчизи кылдыр база сурагжаан. Бибигульдуң артист болур салымчолу Семипалатинскияге клубтуң бот-тывынгыр уран үүлдүүге эгелээн. Ону Алма-Атаже консерваторияга өөредирбиле чоруткан. Оң соонда ол концерттерге ойнаан эгелээн болгаш ону опера театрынче чалаан.

ССРЭ-ниң улустуң артизи, ССРЭ-ниң Күрүне шанналының лаурсады Бибигуль Тулегенова казах уран үүлдү даштыкыга хөй удаа төлөөлен көргүскен. Совет культураны хөгжүдүрүнге ачы-хавылазы дээш ыраажы Ленин орлен-биле шаннаткан.

ЧУРУКТА: Б. Тулегенова Вердиниң «Риголетто» деп операзында Джильданың ролюнда.

КАЗАХ. ССР. Чээрби беш чыл дургузунда сценага ССРЭ-ниң улустуң артизи Ермек Серкебаев ойнап келген. Кайгамчыктыг үнү-биле, артист мергежили-биле ол сурагжаан. Казахстанның Абай аттыг операның болгаш балеттың үлегерлиг театрынга хөй рольдарны ол ойнаан. П. И. Чайковскийниң «Евгений Онегининде» Онегинниң, Дж. Вердиниң «Травиатазында» Жермонтуң, Моцарттың операзында Дон Жуанның уттундурбас овур-хевирлерин ол тургускан. Дж. Россинының «Севильдиң баш таарыкчызы» деп операзында Фигаронуң ролюн оң ойнааны эң-не улуг чедиишкиниг болган.

Амгы үениң музыказы ыраажының репертуарында улуг черни эзлээн. Совет композиторларының ырларында болган романетарындан концерт программазын күүседикчи дээш Е. Серкебаев ССРЭ-ниң Күрүне шанналы-биле шаннаткан. От Франциядан Совет Эвилелиниң хүннеринге киржип, Румынияга оюн көргүзүп чораан.

ЧУРУКТА: Ермек Серкебаев Е. Рахмадиевтиң операзында Алпамыстың ролюн күүседип турары.

Н. БУДНЕВИЧИНИҢ фотолары.

(СӨТА-ның фотохрониказы).

КАРПОВ—КОРЧНОЙ: КАЙЫЗЫ УДАР ИРГИ?

Делегей чемпиону ат дээш маргылдаа даарта Филиппиннерде Багио хоорайга эгелээр. Делегей чемпиону А. Карпов болгаш В. Корчнойнуң аразында бо маргылдаа киржикчилериниң кайы-бирээзиниң 6 тиделгезинге чедир үргүлчүлээр. Оларның кайызы-даа Филиппиннерниң найысылалы Маниладан 200 км черде Багио дээр курорт хоорайда чеде берген.

Амгы үеде Филиппиннерде климат ызыг-даа болза бо хоорайда серии. 20 градус чылыг, чүге дизе, Багио—далай деңнелиниден 1225 метр бедик черде, хадылыг эзимнер аразында турар. Оң чону 85 мун кижи.

Бо дээрге Филиппиннерге эрттирген ийиги улуг спортчу болушкун. Моон мурнунда—1975 чылда аар дендяге профессионал боксерлар—чоокта чаа бистин чуртувуска чораан Мохаммед Алинин болгаш Джо Фрезерниң аразында маргылдаа болган.

А. Карпов 1951 чылдың май 23-те Челябинск области Златоуст хоорайга төрүттүнген. Шыыраага чеди харлыында ойнап эгелээш, 1966 чылда спорт мастери, 1969 чылда—элээди оолдарының делегей чемпиону атты ап, делегей мастери апарган, чыл эрткенде гроссмейстер болган.

Карпов делегей чемпиону боолунда Москвага (1971 чыл), Гастингске (1971—72 чыл), Сан-Антониога (1972) Мадридке (1973 чыл) эрткен маргылдааларга тиилээш, делегейниң бүрүк бүгү гроссмейстерлерин үткан.

Карпов делегейниң шыдыраа Олимпиадазының тиелекчизи — ССРЭ-ниң шилиндек командазының составынга 1972 чылда Югославиага, 1974 чылда Франциядан болгаш команда аайы-биле Европага бирги чер дээш маргылдаага 1977 чылда ойнаан. Карпов 1974 чылда Ниццеге сөзет команданы баштап баргаш, XI Олимпиадага бирги хөлге ойнааш, эң тергин түннедли—он дөрттен 12 санны алган.

Карпов 1973 чылда зоналар аразының маргылдаазынга бирги-ийиги черни үлешкен, 1974 чылда кордакчылар маргылдаазынга Б. Спасскийни, Л. Полугаевскийни, В. Корчнойну үткан. Бо маргылдааларга Карпов 60 салыгта киришкеш, 17 оюнга тиилээн, 40 катап хайым кылгаш, чүгле үүнүге үткүрген. Делегей чемпиону Р. Фишер-биле (АКШ) ойнаар эргени алган. Фишер бодунуң чемпион адын камгалаарындан ойталаанын барымдаалаан, А. Карповту 1975 чылдың апрель айда делегейнин он ийиги чемпиону кылдыр чарлаан.

«Чемпион болзумза-даа шыдыраага ойнаарын уламчылаар мен» деп, ол СӨТА-ның корреспондентизинге ынчаарда чугаалаан. Делегей чемпиону сезүнге өө болган.

Эрткен үш чылларда Карпов делегейнин болгаш Бүгү-эвилелдиң 16 улуг маргылдаазынга киришкеш, оларның он үүнүге тиилээн. Карпов 1975—1978 чылларда 187 катап ойнааш, оларның 88-инге уткан, 93 салыгны хайым кылдыр ойнааш, үүгле 6 салыгта үттүрген. Бо дээрге, алаа чогуур санныг 71,9 хуузу, оон иштинде гроссмейстерлер-биле ужуражылышкыннарының 67,2 хуузу бооп турар. Кайгамчыктыг-ла түүнел!

1973 чылдан бээр беш чыл улаштыр А. Карпов шыдыраа журналистериниң делегей ассоциациязының шиитпирин өзүгаар «Шыдыраа Оскары» дээр шаннадды ап келген.

А. Карпов бо чылын Ленинградтың күрүне университединиң экономика факультедин дооскан. ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегады, БҮКСМ ТК-ның составынга ийи удаа соңгуткан.

Амгы үеде Карповтуң чогаадыкчы ажылынга тураскаагаан өөрби ажыг чыныды номнарын болгаш монографиларын делегейде парлаан. А Карповтуң «1968—1977 чылдарда ойнаан оюннарындан шилип алган салыглар» деп номун чоокта чаа «Күш-культура болгаш спорт» деп ном үндүрер чер парлаан. Ол салыглаага тайылбырны делегей чемпиону боду берген. Ол дээрге, Карповтуң бедик мергежилиниң болгаш универсалдыг стилинин дугайын херечилеп турар.

«Эксперттериң санаа турарын өзүгаар алырга, Багиога ам бооп эртер маргылдаа хайым салыгларны түннелге киирбес болганда салыгларының ниити саны база-ла кызыгаар чок болур. Ол ышкаш маргылдаа ийи ай, харын-даа оон-даа үр үеде үргүлчүлеп болур хире. Бүгү делегейде шыдыраага хандыкшылдыг бүгү кижилер А. Карпов болдунуң чемпион адын камгалап ап шыдаар деп чүвеге бүзүреп турар.

Araганың үстүнге чам үнер

ЭПТЕЖИП БООР БИС БЕ?

Беш харлыг бичии уруг, сес харлыг оол психоневролог эмчиниң кабинединге олурганнар. Вова аңаа школага өөренип болур деп эмчи шынзыргазы эккелбес болза, кичээлге киирбес мен деп клазының башкызы оон ада-иезинге каш-даа сагындырган чүве-дир. Шак ындыг негелдени уруглар садының кижизидикчи башкызы Людадан база кылып турган. Аныяк-даа болза арыптдоруп баксыраан, кырганыг көстүр хөрээжен, ол ийи уругнуң иези, уругларының алкоголик адазының арагалаарындан, оон каржы, кээргээр сеткил чок аажы-чаанындан өг-бүлеминде турып турар берге байдалды чангыс аай үн-биле ооюм чугаалап олурган.

— Оон мергежили—ыяштан уран-шевер кылыглар кылыр чазаныкчы. Уруглар чок турган-ла арагалаар турду. Баштайгы дээреде эзирик келзе-даа ырлап, хөглеп олурган удуп каар, эртенинде буруузун миннип, моон соңгаар ынчанмазын аазаар, менээ халалыг эвес турган. Ажылынга мактаалып, уран-шевери-биле сурагжаан чораан кижи. Ынчангаан аңаа эң нарын чагыларны дагзыр турган. Сөөлгү 4—5 чылдарда ол шуут өскерилеп, өлээр безин турган ажынар, шугулдаар, а эзирикте чөнгээлиг түвелер чугаалаар, оон дедерезе аас-дыы, алгыш-чогуш үндүрер апарган. Ажылынга харыысалгазы кошкап, кылган ижи багай деп үнеледип, коллективи-биле эп-найыралы-даа бакыраан. Сөөлгү бо ийи чылын улам дорайтап, доктаамал арагалаан турушкан...

Уруглар садының кижизидикчизиниң бижээн характеристиказында, уруг кандыг-бир дар човуланга бастырган дег, үргүлчү мунгаргай, өөрүбиле чугаалашпас, ойнавас. Кандыг-даа оюн ону өөртпес. Люда чурум үреевес, хүн чурумунга чагыртып турза-даа ыыла өөрүшкү, омак-сергек байдал шуут чок деп каан. Кээргенчиг бичии уруг Люда, эгиннерин кызын алган, бажын кыду халайтыпкан эмчиниң кабивединде олурары бо. Эмчиниң айтырыгларынга «Чок. Чүм-даа аарыйын турар...» деп шаг чок харыылап олурар. Ынчалза-даа чамдыкта коргунчуг дүш дүжей бээрин, оон коргун оттуп келген дыка үрүдуйын чыдарын Люда чугаалаан.

Вова ындыг эвес. Шимченгир, бичии-даа орта олура албас, караанга көзүлген чүве бүрүзүн чөпшээрел чокка сегирип алыр, арнын дырыштыргылаар, айтырыг манавайында дыка хөйну чугаалап кааптар болган. Оолдуң каржы аажы-чаныр, хорадаачалын, холга туттунганы-биле кымныдаа хаптарындан чалданмазын, харын-даа бир эжинин хаваан пенал-биле чаа шаап каан таварылганы башкызы дыңнаткан. А авазы, караның чажын чолун ора, сөөлгү үеде оглунуң акша оорлаптар апарганын мунгаран чугаалап олурган.

Уруглар чүден чыргаданнарын? Чаш уругнуң эрте «кырый» бергенинин, оолдун багай өөредилгезинин чылдагааны чүдел? Чаштарның аас-кежиктиг өөрүшкүзүн чүү чүве коргуушкунга солаанын? Вова чүге каржы-дошкун апарганын, оон шын өзүлдезинге чүү шалтыктап турарын?

Шынзылгаларны, характеристикаларны көргеш, моганчылдак тоннарны кымга-даа бербээн.

Шыгжалды Таңды райкүүкомунуң иштики херектер киллизи өске херек үжүн карааш, 1978 чылдың январьда бажының үжээрге, ол тускай хептер, 170 кг кидис, совхозтуң бир класстыг эки уксаалыг хою бар болган.

Иштики херектер киллизинин ажылдакчызы ук херекти истеп көөрте, Шыгжал хойну бодум хоюм деп шынзыткан. Истелге ажылдакчызы майор Иргит 1978 чылдың январь 5-те Шыгжалды хол үжүүбиле үндүрерге, ол январь 5-тен эгелээш, февраль 10-га чедир арагалаан, совхозтуң директору Барышевке «арагадан эмнедип алдым» деп чеде бээрге, ук самчыгдакчыны катап бригадирге ажылдадып каан.

1977 чылдың июль айда Шыгжал арагалап алгаш, хой кадарчызы, коммунист, депутат Монгуш Бичи-кыстың каларган хоюндан 2 хойну «директор эккел дидир» деп мегелеп алгаш, арагага салып ишкени илереэн. Ынчан совхозтуң директору турган Б. И. Горачев ол херекти када-даа чедирбейн, Шыгжалды эмнеткеш, ол бригадир ажылынга арттырып каан. Самчыгдакчы кижилерни харыысалгалыг ажылга катап-катап киирип ап турарга, түннели үстүнде илерээни ол-дур. «Амдажаан бөрү даг үнер» дээр. Шыгжалдың совхозтуң эт-хөреңгизини ынчаар оорлап, самчыгдап кажараан турганы ол-дур.

Бо талазы-биле Таңды райкүүскомунуң иштики херектер киллизинин, оон истелге салбырынын ажылдап турары, моон көөрге, бодавыже ам-даа кошкак. Тока аттыг совхозтуң партия организациязы, дирекция черн моон кандыг түннел кылыр ирги?

Л. ТҮЛҮШ,
пенсионер.

Araганың үстүнге чам үнер

САМЧЫГДАКЧЫЛАРНЫ ЧАЙЛАДЫР

Бо чылдың январь 22-де үнген № 19 «Шын» солунда пенсионер, хоочун коммунист Ф. Я. Ондарның оорлар дугайында бижээн үүлүн ноочаан, аңаа хамаарыштыр бодумнуң чамдык бодалдарым бижип ор мен. Шынап-ла, сөөлгү үеде чамдык черлерде оорлаар чоруктар көвүдээн. Аңаа үүгү демиселди чер-черде партия органнары, Советтер болгаш иштики херектер киллистери докладаамал чорудуп турар. Ындыг болзажок бистиң Элегес кедээ Советтиң девискээринде, база иштизи-биле алырга, Таңды районда бо ам-даа четпес, кошкак чоруп турары хомуданчыг деп бодаар мен. Оон чижээнге бо херекти көрээлиңер.

Таңды районда С. К. Тока аттыг совхозтун хой бригадазының бригадири Март-оол Шыгжал 1977 чылдың ноябрь айда малчыннарга бээри-биле чолдак тоннарны, оон-даа ынай тускай хептерни, өгге шывар кидистерни совхозтан алган турган. Бригадир кидистерниң чамдызын малчыннарга бергеш, артыын бодунуң бажынынга шыгжап алгаш чыткан, 5-те Шыгжалды хол үжүүбиле үндүрерге, ол январь 5-тен эгелээш, февраль 10-га чедир арагалаан, совхозтуң директору Барышевке «арагадан эмнедип алдым» деп чеде бээрге, ук самчыгдакчыны катап бригадирге ажылдадып каан.

1977 чылдың июль айда Шыгжал арагалап алгаш, хой кадарчызы, коммунист, депутат Монгуш Бичи-кыстың каларган хоюндан 2 хойну «директор эккел дидир» деп мегелеп алгаш, арагага салып ишкени илереэн. Ынчан совхозтуң директору турган Б. И. Горачев ол херекти када-даа чедирбейн, Шыгжалды эмнеткеш, ол бригадир ажылынга арттырып каан. Самчыгдакчы кижилерни харыысалгалыг ажылга катап-катап киирип ап турарга, түннели үстүнде илерээни ол-дур. «Амдажаан бөрү даг үнер» дээр. Шыгжалдың совхозтуң эт-хөреңгизини ынчаар оорлап, самчыгдап кажараан турганы ол-дур.

Бо талазы-биле Таңды райкүүскомунуң иштики херектер киллизинин, оон истелге салбырынын ажылдап турары, моон көөрге, бодавыже ам-даа кошкак. Тока аттыг совхозтуң партия организациязы, дирекция черн моон кандыг түннел кылыр ирги?

Л. ТҮЛҮШ,
пенсионер.

ЧУРУКТА: Азас хелде селгүүсээшкин.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

АЖЫЛДАП КЕЛИНЕР

Тыванын күрүнеңиң күш-ажылчы ажаалга кассаларының республика эргелели 1978—1979 өөредилге чылында Иркутскиниң учет-кредит техникумунга киирип өөренири-биле ортумак школаның базазынга «Ажаалда кассаларынга учет» деп тускай эртемге сургуулдар хүлээп алыр. Өөренир хуусаалы 1 чыл 8 ай. Техникумну доосканнарга бухгалтер деп ат тыысыр.

Техникумга киреринге күзээннер Кызыл хоорайга Курбанкының Тыва конторазынга орус дыл болгаш литературага (сочинение), математикага (аас-биле) шылгалда дужаар.

Документилерни 1978 чылдың август 1-ге чедир Күрүнеңиң күш-ажылчы ажаалга кассаларының эргелелиниң кадрлар киллизинге хүлээп алыр. Адреси: Кызыл хоорай, Кочетов кудумчузу, 31. Өске хоорай чурттуглар боттарының чурттап турар черинин аайы-биле төп ажаалга кассаларынга документилерни дужаар.

Билдириишкинге эртемниң дугайында документини (боду-биле), 286 майык өзүгаар эзчи шынзылгазын, күш-ажыл дептериндеи ушта бижилгени, 3х4 см хемчээлдиг 4 фоточурукту кожар.

ДЕПУТАТТАРГА ДЫҢНАДЫГ

1978 чылдың июль 19-та залында хоорай Совединиң депутаттарга дыңнадыш тур. СӨКП хооркомунуң хуралдаар эолчеглиг сессиязы болуруп

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 16-ДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа.
10.35—«Зарядкага чыскаалынар».
11.00—«Ногаан делгемнер-биле». Фильм-концерт.
11.30—«Будильник».
12.00—«Совет Эвилелинге бараан бооп тур мен!»
13.00—Уругларга фильм. «Бажыңыдан арыылап чоруй барган». Уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 2-ги серизазы.
14.00—«Музыкалыг киоск». Дамчыдылганы Э. Белаева чорудар.
14.30—«Кодээге дамчыдылга».
15.30—А. Токарев. Төп телевидениениң болгаш Бүгү-эвилел радиозунуң эстрада-симфония оркестриниң күүселдезинде совет композиторларының ырларының аалгалары. Дирижеру — ССРЭ-ниң улустуң артизи Ю. Силантьев.
15.40—«Бөгүн — Металлург хүнү». ССРЭ-ниң өнүг металлургия министри П. Ф. Ломаковуң чугаазы.
15.55—«Силерниң чагааларыңар-биле». Металлург хүнүнге музыкалыг программа.
16.40—«Делегей байдалы».
17.10—Ю. Р. Откаленко — «Экии, бистиң ачаларывыс!» Телешин.
18.30—«Кино аян-чоруктарының клуву». Дамчыдылганы Ю. А. Сенкевич чорудар.
19.30—Медээлер.
19.45—«Салют, фестиваль». Төнчүү.
21.30—«Аваа космос». Документалдыг телефильмниң баштайгы көргүзүү. 2-ги фильм—«Чербиле чугаалажыышкын».
22.30—«Ye». Информастыг программа.
23.00—00.40—П. И. Чайковский аттыг VI Делегей конкурузунуң түннелдери. Төнгенде — медээлер.

ИЮЛЬ 17-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

КЫЗЫЛДАН

18.00—Уругларга фильм. «Ганделупа чуртуң марказы». Уран-чечен телефильм.
19.10—Телемедээлер.
19.25—«Данила Заболотный». Документалдыг фильм.
19.45—«Совет-моол найыралдың декадазы». «Найырал түрүктерни ажыдар». Дамчыдылга.
20.15—Телемедээлер.
20.25—Тыва телевидениениң болгаш радиозунуң симфония оркестриниң концерти.
20.55—Чарадалар.
21.00—22.40 — «Ойнаакчы». Уран-чечен фильм.

Алгаар

Бөгүн республикага булуттаар, чамдык черлерге бичии чаъстаар, барыын чүк угланыышкынныг хаттың күжү секундада 6—11 метр болур. Агаарның температураазы республикага 25—30 градус, чамдык районнарга 20—28 градус чылыг болур.

Автоуруктарга бичии чаар, оруктуң көстүү эки.

Кызылга бичии булуттаар, чагбас, соңгу-барыын чүк угланыышкынныг хаттың күжү секундада 6 метр болур. Агаарның температураазы 28—30 градус чылыг болур.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

ИЮЛЬ 16-ДА

«НАЙЫРАЛ»: «Кат-ием болуңар!» 10.00, 11.45, 13.30, 15.15, 17.30, 19.15, 21.20 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Балконда улу, оолдар болгаш чадаг-терге дугайында» 10.00, 12.00, «Каргыс шагдаа кадайланган» 14.00, 16.00, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Барабан, дагжа» 11.00, 13.00, «Харыыны үүгле хат билир» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЧАЙГЫ»: «Роберт кадар Тереза» 12.00, 14.00, «Гайлуктуң ат-алдары» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

ИЮЛЬ 17-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Бажың иштинде өг-бүле чуруу» 10.30, 13.00, 15.30, 18.00, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Арга-арыг балладазы» 10.30, 12.10, 13.50, 15.30, «Кат-ием болуңар!» 17.10, 19.00, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Кызыл дипкурьерлер» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Аныяк Робин Гуд» 15.00, «Ужуражылышкын» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: индекс 667000

Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң орааскыларының 2-35-24, 2-31-75, харыысалгалыг секретарының 2-23-35, секретарларның 2-23-35, партийже амыдырал киллизинин 2-37-13, пропаганда киллизинин 2-31-75, культура киллизинин 2-23-54, кедээ ажыл-агый киллизинин 2-21-47, үлетпүр киллизинин 2-22-64, чагаа киллизинин 2-41-27, информация база совет тургузуут киллистериннин 2-20-60, корректорларының 2-27-41, бухгалтерлиг 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче болгаар.

Тираж 17531. Чагыг № 2145.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 1).

ТС—01208